

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Maaeluministri 9. septembri 2016. a määruse nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaelu ministri määrus „Maaeluministri 9. septembri 2016. a määruse nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetust (edaspidi *toetus*) antakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 6 „Põllumajanduslike majapidamiste ja ettevõtluse areng“ tegevuse liigi „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ raames. Toetust antakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 19 lõike 1 punkti a alapunktis i sätestatud alusel.

Eelnõuga tehakse vajalikud muudatused maaeluministri 9. septembri 2016. a määruse nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ (edaspidi *määrus*) paremaks rakendamiseks eesmärgiga muuta toetuse taotlemise tingimused senisest selgemaks ja paindlikumaks.

Peamine muudatus käsitleb nõudeid toetuse taotlejate hariduse kohta. Nimelt on üks toetuse saamise tingimus, et taotlejal peab olema põllumajandusharidus, ning määruse § 2 lõike 4 kohaselt vastavad sellele tingimusele kas põllumajandusalane keskeri- või kõrgharidus või kutseaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni 5. tase (edaspidi *kutsetase*) põllumajandustootmise valdkonnas või Eesti hariduse infosüsteemis enne 2013. aasta 1. septembrit registreeritud õppekavale vastav põllumajandusalane kutsekeskharidus. Muudatuse kohaselt ei nõuta edaspidi, et toetuse taotlejal peab olema eespool nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku 5. kutsetase põllumajandustootmise valdkonnas, vaid toetuse taotlemiseks vajaliku hariduse nõude täitmiseks on piisav 4. kutsetase.

Teise olulise muudatusena ei pea taotleja enam äriplaanis kavandama põllumajandusliku standardkogutoodangu (edaspidi *SKT*) väärtuseks mõlema taotluse esitamisele järgneva kahe majandusaasta lõpuks üle 14 000 euro. Edaspidi piisab sellest, kui äriplaanis kavandatakse mõlema taotluse esitamisele järgneva kahe majandusaasta lõpuks omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulaks üle 4000 euro. Kuna teatud põllumajandustootmise valdkondades võtab eespool nimetatud summas müügituluni jõudmine rohkem aega, siis on määruses selleks puhuks sätestatud erand, mille kohaselt müügitulu ei pea kavandama taotleja, kelle põhitegevusala on puuvilja-, marja-, pähkli-, köögivilja-, viinamarja-, veise- või hobusekasvatus või mesindus ning kes võib selle asemel äriplaanis kavandada SKT väärtuseks üle 14 000 euro.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostasid Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna põllumajandus- ja toidusektori arengu büroo juhataja Janeli Tikk (625 6299,

janeli.tikk@agri.ee) ning sama büroo nõunik Jaanus Joasoo (tel 625 6263, jaanus.joasoo@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (tel 625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (tel 625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktis 1 tehakse määruse § 2 lõikes 4 kaks muudatust.

Esimese muudatusega täpsustatakse, et taotleja 2-aastane põllumajandusalane töökogemus peab olema Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013¹ artikli 4 lõike 1 punktis c nimetatud valdkonnas – põllumajandustoodete kasvatamine või tootmine (sealhulgas saagikoristus, lüpsikarja pidamine, põllumajandusloomade aretamine ja pidamine) või põllumajandusmaa hoidmine karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras või minimaalne tegevus põllumajandusmaal, mis on looduslikult karjatamiseks või harimiseks sobilikus seisukorras. Seega on mõeldud, et taotlejal peab olema praktiline ehk tegelik põllumajandusalane töökogemus. Viite lisamine aitab muuta arusaadavamaks, mida määruse kohaselt arvestatakse põllumajanduslaselise töökogemusena.

Teise muudatuse kohaselt ei nõuta edaspidi, et toetuse taotleja haridus vastaks kutseeaduse § 4 lõikes 4 nimetatud kvalifikatsiooniraamistiku kutsekvalifikatsiooni 5. tasemele põllumajandustootmise valdkonnas, vaid toetuse taotlemiseks vajaliku hariduse nõude täitmiseks on piisav 4. kutsetasemele vastav haridus. See tuleneb kahest põhjusest. Esiteks on mitmed põllumajandusvaldkonna esindusorganisatsioonid toonud välja, et 5. kutsetasemele vastava hariduse omandanu peaks omama põhjalikke, spetsialiseeritud teadmisi oma erialal, kes lisaks suudab ka teisi juhendada, erialaselt nõustada ja kontrollida ning seega on kirjeldatud kutsetasemele vastavate oskuste nõudmine alustavalt ettevõtjalt liigne ootus. Teiseks võib taotlejate esitatud äriplaanide põhjal anda hinnangu, et valdavas enamuses plaanitakse esialgu rajada töökoht ainult endale ning ka selleni jõutakse tavaliselt äriplaani viimasel aastal või veel hiljem. Seega on tegevuse esimestel aastatel taotlejal hariduselt ja ettevalmistuselt vaja osata eelkõige kavandada iseenda tööd ning omada põllumajandustootmisega alustamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Need esmased vajalikud teadmised saab aga juba 4. kutsetasemele vastava hariduse omandamisel. Võrreldes 4. ja 5. kutsetaseme põhilisi erinevusi, siis 5. kutsetaseme puhul õpitakse juurde rohkem protsesside ja teiste töö planeerimist ning ettevõtte majandamist, mis on ettevõtte jätkusuutlikkuse seisukohalt sama olulised kui erialateadmised ehk ettevõtte juhil peavad olema mõlemad oskused.

Põhjus 5. kutsetasemele vastava hariduse nõude kaotamiseks seisneb ka selles, et tulenevalt määruse § 2 lõikest 5 on toetuse taotlejal võimalik põllumajandusharidus omandada alles 36 kuu jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kui tal seda varem ei ole. Seega juhul kui toetuse taotleja alustab põllumajandushariduse omandamist alles toetuse taotlemise ajal või hiljem, siis sellisel juhul ei ole oluline, kas taotleja omandab 4. või 5. kutsetasemele vastava hariduse, kuna mõlemal juhul koostab ta äriplaani ilma põllumajandusharidust omamata. Pigem on siinkohal oluline toetuse saaja jätkuv huvi enese täiendamise vastu ning arvestades, et ettevõtte majandamiseks vajalikke teadmisi on võimalik omandada ka muul viisil kui ainult 5. kutsetasemele vastava hariduse omandamisel, siis edaspidi ei peaks määrusega neid võimalusi ka piirama.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670)

Eelnõu punkti 2 kohaselt võimaldatakse jätkuvalt taotlema tulla ka sellisel füüsilisest isikust ettevõtjal või äriühingu osanikul või aktsionäril, kes on tegutsenud taotluse esitamise tähtpäevaks põllumajandusliku majapidamise juhina kauem kui 24 kuud, juhul kui tal on täidetud mõlemad järgmised tingimused:

- 1) füüsilisest isikust ettevõtja omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu on olnud igal majandusaastal alla 4000 euro;
- 2) füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu osanik või aktsionär omas äriühingus osalust ajal, mil äriühingu omatoodetud põllumajanduslike toodete aastane müügitulu oli alla 4000 euro, sealjuures ei arvestata füüsilisest isikust ettevõtja või äriühingu osaniku või aktsionäri sellist osalemist äriühingus, millega ta ei saanud otseselt ega kaudselt oluliselt mõjutada selle äriühingu tegevust.

Eelnõu punktides 3–6 tehtavate muudatuste kohaselt ei pea toetuse taotleja enam äriplaanis kavandama SKT väärtuseks mõlema taotluse esitamisele järgneva kahe majandusaasta lõpuks üle 14 000 euro. Edaspidi piisab sellest, kui äriplaanis kavandatakse mõlema taotluse esitamisele järgneva kahe majandusaasta lõpuks omatoodetud põllumajanduslike toodete müügituluks üle 4000 euro. Muudatus on vajalik, kuna teatud põllumajandustootmise valdkondades on 14 000 euro väärtuses SKT saavutamiseks vajalik teha kordades suurem investeering kui teistes valdkondades.

Nimelt SKT kalkulaatori (https://www.maainfo.ee/data/so_calc2/) kohaselt oleks vajalik 14 000 euro suuruse SKT saavutamiseks toota köögivilja 0,25 hektari suurusel katmikalal, kuid 250 ruutmeetri suuruse katmikala rajamise maksumus on umbes 30 000–35 000 eurot. Mesinduses on aga 14 000 euro suuruse SKT saavutamiseks vaja omada 112 mesilasperet (SKT koefitsiendi kohaselt on ühe mesilaspere väärtuseks 126 eurot). 112 mesilaspere ostmiseks kuluks tänaste hindade juures umbes 16 800 eurot (112 x 150 eurot). Samas näiteks odra kasvatamisel on 14 000 euro suuruse SKT saavutamiseks vajalik toota otra umbes 27 hektaril (odra SKT koefitsient 1 hektari kohta on 517 eurot). Põllumajandusmaa ühe hektari hind on vähemalt 3000–4000 eurot. Seega 14 000 euro suuruse SKT saavutamiseks oleks vaja investeerida vähemalt 81 000 – 108 000 eurot. Siia juurde ei ole arvestatud teisi tootmisega seotud investeeringuid, nagu näiteks tehnika. Seega tulenevalt erinevates valdkondades 14 000 euro suuruse SKT väärtuse saavutamiseks vajalike investeeringute mahu väga suurtest erinevusest on taotlejate võrdsema kohtlemise huvides vajalik kehtestada äriplaanis kavandatavate tegevuste kohta ühtsemad alused, mida müügitulu kavandamine ka võimaldab. Lisaks ühtlustatakse selle muudatusega ka toetuse taotlejale ning toetuse saajale kehtestatud nõudeid. Nimelt on määruse § 14 lõike 1 punktis 5 toetuse saaja kohustusena sätestatud ainult 4000 euro suuruse müügitulu saavutamine ning 14 000 euro suuruse SKT täitmise nõuet kontrollitakse ainult juhul, kui toetuse saaja tegutseb peamiselt puuvilja-, marja-, pähkli-, köögivilja-, viinamarja-, veise- või hobusekasvatuse või mesinduse tegevusalal ja 4000 euro suuruse müügitulu saavutamise nõue ei ole täidetud.

Kuna teatud põllumajandustootmise valdkondades võib võtta 4000 euro suuruse müügituluni jõudmine rohkem aega kui üks aasta, siis on määruuses selleks puhuks sätestatud erand, mille kohaselt ei pea müügitulu kavandama taotleja, kelle põhitegevusala on puuvilja-, marja-, pähkli-, köögivilja-, viinamarja-, veise- või hobusekasvatus või mesindus ning kes võib selle asemel äriplaanis kavandada SKT väärtuseks üle 14 000 euro.

Eelnõu punktides 7 ja 8 tehtavate muudatustega ühtlustatakse määruse sõnastus määruse lisas sätestatud hindamiskriteeriumite sõnastusega. Täpsemalt asendatakse määruse tekstis puuvilja-, marja-, köögivilja- või viinamarjakasvatuse soodustamine aiakultuuri tootmise soodustamisega. See võimaldab lisahindpunkte saada ka nendel taotlejatel, kes tegelevad

lisaks puuvilja-, marja-, köögivilja- või viinamarjakasvatusele ka näiteks lillekasvatuse või puukoolimajandusega, mis on samuti üks osa põllumajandusest. Aiakultuuride hulka kuuluvad puuvilja-, marja-, dekoratiiv- ja köögiviljakultuurid.

Eelnõu punktiga 9 täiendatakse määrust ja lisatakse 6. peatükk rakendussätteid. Kuna kehtivas määruses on ainult üks rakendussäte, ei ole seni rakendussätetele eraldi peatükki tehtud. Eelnõu punktiga 11 lisatakse määrusesse aga kaks uut rakendussätet, mistõttu on eraldi peatüki lisamine asjakohane.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse määruse § 18 pealkiri „Rakendussäte“ ja asendatakse see pealkirjaga „Rakendussätteid“ ning kehtiva rakendussätte tekst loetakse lõikeks 1. Muudatus on normitehniline ning on seotud eelnõu punktiga 11, mille kohaselt lisandub määrusesse kaks uut rakendussätet.

Eelnõu punktiga 11 täiendatakse määruse § 18 ja lisatakse kaks rakendussätet.

Esimene rakendussäte on seotud eelnõu punktiga 1, mille kohaselt on edaspidi toetuse taotlemiseks vajaliku hariduse nõude täitmiseks piisav 5. kutsetaseme asemel 4. kutsetasemele vastav põllumajandusharidus. Kuna tegemist on toetuse taotlemiseks kehtestatud nõuete taotlejale soodsamaks muutumisega, kohaldatakse seda muudatust tagasiulatuvalt alates 2016. aastast, mil toimus MAK meetme 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ esimene taotlusvoor. Säte toob kaasa taotlejate õiguste laienemise ja sellega ei rikota õiguskindluse põhimõtet.

Teine lisanduv rakendussäte on tingitud praktikas ilmnenuv vajadustest ning on peamiselt tingitud riigi eriolukorrast, mis kehtestati 12.03.2020 seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku tõkestamiseks. Eriolukorra tõttu on paljud mitte esmavajalikud teenused ja asutused suletud, mistõttu ei ole võimalik toetatavaid tegevusi ellu viia või investeringuid tähtajaliselt teha. Seetõttu leevendatakse toetuse saajale kehtestatud nõuet, mille kohaselt ei kontrollita 2020. aastal alates 12. märtsist maksetaotluse esitamisel tema maksuvõlga.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670) ja komisjoni delegeeritud määrusega (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Kõik tehtavad muudatused on taotlejale positiivse iseloomuga ja tagavad määruse rakendamisel parema õigusselguse. Määruses tehtavate muudatuste tulemusel muutuvad taotlejale esitatavad nõuded paremaks ja selgemaks. Näiteks muutub selgemaks põllumajandusala töökogemuse nõue, lihtsustub hariduse nõue, samuti muutub nõue esitatava äriplaani kohta paindlikumaks.

Lisaks kaotatakse toetuse saajale kehtestatud nõue, mille kohaselt ei kontrollita 2020. aastal alates 12. märtsist maksetaotluse esitamisel tema maksuvõlga, mis aitab toetuse saajatel praeguses keerulises majanduslikus olukorras paremini hakkama saada. Tehtavate muudatustega ei suurene taotleja ega toetuse saaja halduskoormus.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega -kulusid.

Toetust rahastatakse 82% ulatuses Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 18% ulatuses Eesti riigi riigieelarvest. Programmiperioodiks kavandatud eelarve on 22,1 miljonit eurot, sealhulgas riigieelarvest 4,0 miljonit eurot.

Teave eeldatavate tulude kohta puudub.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Eelnõu on välja töötatud koostöös Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametiga ning esitatakse neile arvamuse andmiseks.